

Complexnummer: 514489

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Groot Schuylenburg

Aantal complexonderdelen

4

Monumentnummers van complexonderdelen

514490, 514491, 514492, 514493

Woonplaats

Apeldoorn

Gemeente

Apeldoorn

Provincie

Gelderland

Locatie van het hoofdoject

Laan van Groot Schuylenburg 200, 7325 BG te Apeldoorn

Complexomschrijving

Inleiding

Complex van de Joods psychiatrische inrichting 'HET APELDOORNSCHE BOSCH', nu bekend onder de naam Groot Schuylenburg. Het complex bestaat uit vier gebouwen; RIBES (monumentnummer 514492), BERK (monumentnummer 514493), GEBOUW A (monumentnummer 514490) en GEBOUW B (monumentnummer 514491).

HET APELDOORNSCHE BOSCH had een Joodse signatuur en was in 1907 vanuit Amsterdam gesticht door de 'Vereeniging Centraal-Israëlitisch Krankzinnigengesticht in Nederland' in een uitgestrekt bosgebied langs de uitvalsweg naar Zutphen, de Zutphensestraat. De financiering werd verzorgd door een aantal vermogende Joodse zakenlieden.

Op het middenterrein werden een aantal overhoeks geplaatste, langwerpige vleugels gebouwd (het hoofdgebouw en verder hoofdzakelijk patiëntengebouwen). Langs de randen van het terrein verrezen bijgebouwen waaronder paviljoens, werkruimten, therapiezalen en personeelwoningen. De hoofdentree, destijds gelegen aan de Zutphensestraat, werd geflankeerd door de woning van de geneesheer-directeur en die van de portiers. Alle gebouwen werden geplaatst in een bosrijke omgeving, waarbij een deel van de oude bomen werd gehandhaafd en opgenomen in een parkachtige aanleg. Apeldoorn had de vereiste bosrijke omgeving en de goede infrastructuur die als vestigingsvoorwaarden voor de instelling dienden. In de eerste bouwfase in 1907 ontstonden er gebouwen die herkenbaar waren aan wit gepleisterde gevels met rode baksteenaccenten, naar ontwerp van de Amsterdamse architecten E.M. Rood en F.W.M. Poggenbeek. Poggenbeek was in dezelfde periode ook verantwoordelijk voor de nieuwbouw van het

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

psychiatrisch ziekenhuis Duin en Bosch te Castricum.

Onder de nieuwbouw uit 1907 behoorden onder meer het hoofdgebouw en enkele andere grote en overhoeks op het middenterrein gesitueerde gebouwen die inmiddels verdwenen zijn. Bij de verdwenen gebouwen behoort ook de oude synagoge. Drie van de in deze periode ontworpen gebouwen zijn nog wel aanwezig en aan de Zutphensestraat gesitueerd. Dit zijn de gebouwen met de moderne namen RIBES, GEBOUW A en GEBOUW B. In 1914/15 volgde een tweede bouwperiode waarin een aantal nieuwe gebouwen werd opgetrokken en een aantal gebouwen werd uitgebreid, overigens in exact dezelfde vormgeving en detaillering. In dit geval was alleen Emanuel Rood als architect ingeschakeld. Eén van deze gebouwen, gelegen langs de Zutphensestraat en nu BERK genaamd, is nog aanwezig.

De complexbescherming geldt voor de vier genoemde gebouwen. Ze bevinden zich allen in het noordelijke deel van het complex aan de Zutphensestraat. Er bevindt zich aan deze straat echter geen officiële toegang meer tot de instelling. De vier beschermde gebouwen zijn alle in een kenmerkende en voor de tijd van ontstaan typerende bouwstijl uitgevoerd. In de architectuur worden witgepleisterde gevels, zoals die bij de in die tijd gangbare stadsvakwerk- en Chaletstijl gebruikt werden, gecombineerd met aan diverse andere bouwstijlen ontleende elementen als segmentbogen en speklagen.

Vanaf de late jaren '20 tot aan de Tweede Wereldoorlog vonden er nog diverse uitbreidingen plaats. Vanaf omstreeks 1930 startte er een grote uitbreidingsfase die deels het gevolg was van een nieuw onderwijs- en verplegingsprogramma (Pedagogium Achisomog) dat vanaf 1925 aan het instituut werd toegevoegd. In de oorlog kon de inrichting nog bepaalde tijd functioneren. Vanaf 1 april 1942 werd al het niet-Joodse personeel door de bezetter ontslagen en werden er Joodse jongeren uit Amsterdam geronseld om het zo ontstane personeelstekort op te vangen. Hierdoor wekte men de suggestie dat het Apeldoornsche Bosch (in de volksmond Jodenbos geheten) een veilig toevluchtsoord zou zijn voor Joodse patiënten en personeel. Dit bleef zo totdat Hauptsturmführer Aus der Funten besloot dat ook de Joden in het Apeldoornsche Bosch gedeporteerd zouden gaan worden. Op 20 januari 1943 haalde de Ordedienst van Westerbork zo'n 50 personeelsleden en 1200 patiënten op. Ze werden naar Westerbork overgebracht en van daaruit werden de meesten overgebracht naar vernietigingskampen.

Het complex werd door de Duitsers ingericht tot hospitaal. Na de bevrijding werd het door de Canadezen in gebruik genomen en in 1947 ging het als opvangcentrum voor Joodse weeskinderen dienen. In 1951 werd het gehele complex overgedragen aan de 'Vereniging 's-Heerenloo' ten behoeve van de zwakzinnigeninrichting 'Groot Schuylenburg'. Delen van het oude complex werden in een latere fase gesloopt, omdat ze niet meer aan de eisen des tijds voldeden.

De overgebleven oorspronkelijke gebouwen van het Apeldoornsche Bosch vervullen nu een belangrijke rol als herinnering aan de oorlogssituatie in Apeldoorn en aan de vanuit dit complex uitgevoerde grootschalige deportatie.

Waardering

Vier gebouwen (Ribes, Berk, Gebouw A en Gebouw B) van de voormalige Joods Psychiatrische inrichting het 'Apeldoornsche Bos', nu Groot Schuylenburg. Drie gebouwen uit 1907 naar ontwerp van E.M. Rood en F.W.M. Poggenbeek en één uit 1914/15 naar ontwerp van E.M. Rood.

- Van architectuurhistorische waarde als goed en voor de tijd van ontstaan (1907 en 1914/15) typerende voorbeelden van paviljoens en een woning, gelegen op het terrein van Groot Schuylenburg. Deze instelling stond oorspronkelijk bekend als psychiatrische inrichting Het Apeldoornsche Bosch. De bouw van dit soort vrijstaande paviljoens is typerend voor de vroege twintigste eeuw. De

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

functionele opzet ervan, werd meestal gecombineerd met een interpretatie van in die tijd gangbare bouwstijlen. De gebouwen zijn in hoofdvorm en detaillering goed bewaard gebleven en hebben door hun opvallende architectuur met witgepleisterde gevels, balustrade en accenten in rode verblendsteen een belangrijk beeldbepalend karakter. De vier te beschermen gebouwen zijn herkenbaar aan deze architectuur en vormen zo een belangrijk ensemble.

- Van stedenbouwkundige waarde als belangrijk onderdeel van een viertal in hoofdvorm nog oorspronkelijke gebouwen, gelegen aan de Zutphensestraat. De vier in functie van elkaar verschillende gebouwen liggen in een parkachtige aanleg in het noordelijke deel van het complex. Ze liggen in elkaars verlengde en vormen zo de zuidelijke begrenzing van dit gedeelte van de Zutphensestraat.

- Van cultuurhistorische waarde als oorspronkelijk onderdeel van de voormalige Joodse inrichting voor Geesteszieken Het Apeldoornsche Bosch. Deze inrichting was voor de Tweede Wereldoorlog één van de grootste en meest vermaarde instellingen op dit gebied. Tijdens de Tweede Wereldoorlog vond er vanuit deze inrichting een grootschalige deportatie van Joodse patiënten en verplegend personeel plaats. Hierdoor heeft het gehele complex ook een belangrijke herinneringswaarde aan de periode van de Tweede Wereldoorlog en de daaruit volgende verschrikkingen van de Holocaust.

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 514490

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	26 juni 2000
Kadaster deel/nr	82965/144

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Apeldoorn	Apeldoorn	Gelderland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Apeldoorn	M			10102

Omschrijving**

Inleiding

Dit in 1907 door de Amsterdamse architecten E.M. Rood en F.W.M. Poggenbeek ontworpen GEBOUW A ligt in de noordoost hoek van het complex dat nu onder de naam 'GROOT SCHUYLENBURG' bekend staat, maar tijdens de Tweede Wereldoorlog en daarvoor bekend stond als 'HET APELDOORNSCHE BOSCH'. Het vrijstaande gebouw was in gebruik als wasgebouw en wordt tegenwoordig de 'linnenkamer' genoemd. Het is samen met de andere beschermde paviljoens en de voormalige directiewoning gebouwd aan de noordzijde van het complex, parallel aan de Zutphensestraat. In de architectuur worden witgepleisterde gevels, zoals die bij de in die tijd gangbare stadsvakwerk- en Chaletstijl gebruikt werden, gecombineerd met aan diverse andere bouwstijlen ontleende elementen als segmentbogen en speklagen. In de witgepleisterde gevels zijn horizontale sierbanden in baksteen vrijgelaten. Het platte dak zou een verwijzing kunnen bevatten naar de traditioneel Joodse architectuur.

Omschrijving

Het gebouw heeft een ongelijkvormig grondvlak met een samengestelde plattegrond, twee bouwlagen en een plat dak. Tegen de linkergevel is later een enkellaags aanbouw geplaatst met een L-vormig grondvlak, een plat dak en een veranda. Daarnaast bevindt zich een tweede uitbouw met gepleisterde vakwerkgevels op een bakstenen plint met een verblendstenen waterlijst. De daken zijn voorzien van houten bakgoten op geprofileerde klossen.

De gevels zijn gepleisterd en witgeschilderd en bezitten een bakstenen plint die is afgesloten door een in rode verblendsteen uitgevoerde, afgeschuinde waterlijst. Halverwege de eerste bouwlaag en op de verdiepingscheiding bevinden zich in rode verblendsteen uitgevoerde horizontale sierbanden. De vensters zijn over het algemeen afgesloten door in rode verblendsteen uitgevoerde segmentbogen.

De op de Zutphensestraat gerichte brede FRONTGEVEL heeft een symmetrische indeling. In het middengedeelte van de eerste

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

bouwlaag bevindt zich een vijfzijdige erker met een plat dak. Aan weerszijden van de erker bezit de gevel twee vensterassen. De tweede bouwlaag bevat vijf vensters. De vensters in de eerste bouwlaag van de kernbouw zijn hoger dan die van de tweede bouwlaag en sluiten in het algemeen af met segmentbogen. Alle vensters in het tweelaags gedeelte hebben verblendstenen lekdorpels. De ramen hebben ongeprofileerde kozijnen met een vast kalf, 4-ruits onderramen en 8-ruits bovenlichten. De vensters in de erker zijn smaller en hebben zowel in het onderraam als in het bovenraam een 4-ruits verdeling. De vensters van de tweede bouwlaag sluiten eveneens af met een segmentboog. Het muurwerk is ter plaatse van de kalven voorzien van blokjes in rode verblendsteen. Diezelfde blokjes zijn toegepast op de gevelhoeken.

De uitbouw met de vakwerkgevels heeft grote rechthoekige vensters met daartussen smalle muurdammen, waarin gekoppelde stijlen met korte dwarsverbindingen zijn geplaatst. Daartussen bevinden zich verdiept gelegen gepleisterde gevelvlakken. De lange gevel (gelegen in het verlengde van de frontgevel van de hoofdmassa) heeft zeven vensterassen. De gedeeltelijk uitspringende linkerzijgevel heeft zes vensterassen en een veranda.

Waardering

PAVILJOEN uit 1907, gelegen op het terrein van GROOT SCHUYLENBURG.

- Van architectuurhistorische waarde als goed en voor de tijd van ontstaan (1907) typerend voorbeeld van een paviljoen op het terrein van Groot Schuylenburg. Deze instelling stond oorspronkelijk bekend als de joodse psychiatrische inrichting Het Apeldoornsche Bosch. De bouw van dit soort vrijstaande paviljoens is typerend voor de vroege twintigste eeuw. De functionele opzet ervan, werd meestal gecombineerd met een interpretatie van in die tijd gangbare bouwstijlen. Dit gebouw is in hoofdvorm en detaillering redelijk goed bewaard gebleven en heeft door haar opvallende architectuur met witgepleisterde gevels en accenten in rode verblendsteen een belangrijk beeldbepalend karakter. De vier te beschermen paviljoens zijn herkenbaar aan deze architectuur en vormen zo een belangrijk ensemble.
- Van stedenbouwkundige waarde als belangrijk onderdeel van een viertal in hoofdvorm nog oorspronkelijke paviljoens, gelegen aan de Zutphensestraat. De vier in functie van elkaar verschillende paviljoens liggen in een parkachtige aanleg in het noordelijke deel van het complex. Ze liggen in elkaars verlengde en vormen zo de zuidelijke begrenzing van dit gedeelte van de Zutphensestraat.
- Van cultuurhistorische waarde als oorspronkelijk onderdeel van de voormalige Joodse inrichting voor Geesteszieken Het Apeldoornsche Bosch. Deze inrichting was voor de Tweede Wereldoorlog één van de grootste en meest vermaarde instellingen op dit gebied. Tijdens de Tweede Wereldoorlog vond er vanuit deze inrichting een grootschalige deportatie van Joodse patiënten en verplegend personeel plaats. Hierdoor heeft het gehele complex ook een belangrijke herinneringswaarde aan de periode van de Tweede Wereldoorlog en de daaruit volgende verschrikkingen van de Holocaust.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Gezondheidszorg

Functie

Psychiatrische inrichting

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 514491

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	26 juni 2000
Kadaster deel/nr	82965/182

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Apeldoorn	Apeldoorn	Gelderland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Apeldoorn	M			10103

Omschrijving**

Inleiding

Dit in 1907 door de Amsterdamse architecten E.M. Rood en F.W.M. Poggenbeek ontworpen GEBOUW B ligt in de noord-oosthoek van het complex dat nu onder de naam 'GROOT SCHUYLENBURG' bekend staat, maar tijdens de Tweede Wereldoorlog en daarvoor bekend stond als 'HET APELDOORNSCHE BOSCH'. Het gebouw was in oorsprong in gebruik als keuken en woongebouw voor het personeel. Tegenwoordig wordt het ook wel 'de schuilhut' genoemd. Het gebouw heeft nu geen functie. Het is samen met de andere beschermde paviljoens en de voormalige directiewoning gebouwd aan de noordzijde van het complex, parallel aan de Zutphensestraat. Dit paviljoen is één van de rijkst gedetailleerde gebouwen uit de oorspronkelijke bouwtijd. In de architectuur worden witgepleisterde gevels, zoals die bij de in die tijd gangbare stadsvakwerk- en Chaletstijl gebruikt werden, gecombineerd met aan diverse andere bouwstijlen ontleende elementen als segmentbogen en speklagen. De gebruikte platte dakbedekkingen zouden een verwijzing kunnen bevatten naar de traditioneel Joodse architectuur.

Omschrijving

Het vrijstaande paviljoen heeft een samengestelde plattegrond en is in oorsprong symmetrisch opgebouwd uit diverse in hoogte en diepte verspringende rechthoekige bouwblokken. Het geheel is opgezet rond een hoge rechthoekige kern waarvan de begane grond bestaat uit een hoge zaal. Tegen de zuidgevel ervan bevinden zich twee lage portaaluitbouwjes. Tegen de zijgevels van de kernbouw bevinden zich twee lagere rechthoekige zijvleugels die aan de zijde van de Zutphensestraat overgaan in smalle bouwdelen, waarin zich gangen bevinden. Tussen beide smalle bouwdelen bevindt zich aan noordzijde een op kernbouw aansluitend éénlaags gedeelte met een groot dakterras. Tegen de buitengevels van de smalle bouwdelen bevinden zich weer lagere rechthoekige bouwdelen die iets uitspringen in vergelijking met de smalle bouwdelen. Het oostelijke gesitueerde bouwdeel heeft een jongere L-vormige uitbouw. Alle daken van de diverse bouwdelen zijn plat en voorzien van een in ongepleisterde baksteen uitgevoerde, opengewerkte, balustrade. Deze balustrade heeft zich vermoedelijk op meerdere van de oorspronkelijke paviljoens bevonden. De balustraden hebben gepleisterde hoekposten en onder en boven een profiellijst in rode verblendsteen. De diverse bouwdelen hebben een bakstenen plint

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

die is afgesloten met een in rode verblendsteen uitgevoerde waterlijst met een afgeschuind profiel. Alle gevels zijn gepleisterd en hebben in verblendsteen uitgevoerde horizontale sierbanden. Boven de vensters en de deuropeningen bevinden zich gedeeltelijk in baksteen en gedeeltelijk in verblendsteen uitgevoerde segmentbogen. De op het terrein van de instelling gerichte ZUIDGEVEL heeft twee portaaluitbouwtes van één bouwlaag. De zuidgevels hiervan hebben elk een rond raam met ene kruisvormige roedenverdeling. In de oostelijke zijgevels ervan bevinden zich brede deuropeningen onder een segmentboog en dubbele deuren. De rechthoekige kernbouw heeft in de zuidgevel vier zeer hoge vensters met ongeprofileerde kozijnen, twee vaste kalven, 9-ruits onderramen en twee (boven elkaar geplaatste) 3-ruits bovenlichten. Boven elk van de portaaluitbouwtes bevindt zich een 3-ruits raam onder een segmentboog. De verdieping van het hoofdblok bevat vier vensters met elk een 6-ruits stolpraam en een 3-ruits bovenlicht. De op het hoofdblok aansluitende, lagere, zijvleugels hebben op de begane grond naast de portaaluitbouw een venster met een segmentboog en een 8-ruits schuifraam en op de verdieping een dubbele balkondeur met een 3-ruits bovenlicht en een 4-ruits stolpraam met een 3-ruits bovenlicht. De overige segmentboogvensters van deze zijvleugels (de oost- en westgevel elk vier vensteropeningen breed) bevatten 4-ruits stolpramen met 3-ruits bovenlichten. De smalle bouwdelen aan de NOORDGEVEL hebben kleine segmentboogvensters met enkelruits ramen. Het terugliggende en op het hoofdblok aansluitende middengedeelte tussen beide smalle bouwdelen heeft één bouwlaag en een symmetrische gevelindeling. In het midden bevinden zich twee deuropeningen met links en rechts ervan twee vensters met 9-ruits ramen en 3-ruits bovenlichten. Op het grote dakterras komen vanuit het hoofdblok dubbele tuindeuren met 3-ruits ramen en 3-ruits bovenlichten uit. Het grote 16-ruits ijzeren raam in de westelijke uitbouw is niet oorspronkelijk. Rechts ervan bevindt zich een getoogde opgeklampte deur.

Waardering

PAVILJOEN uit 1907, gelegen op het terrein van GROOT SCHUYLENBURG.

- Van architectuurhistorische waarde als goed en voor de tijd van ontstaan (1907) typerend voorbeeld van een paviljoen op het terrein van Groot Schuylenburg. Deze instelling stond oorspronkelijk bekend als psychiatrische inrichting Het Apeldoornsche Bosch. De bouw van dit soort vrijstaande paviljoens is typerend voor de vroege twintigste eeuw. De functionele opzet ervan, werd meestal gecombineerd met een interpretatie van in die tijd gangbare bouwstijlen. Dit gebouw is in hoofdvorm en detaillering goed bewaard gebleven en heeft door haar opvallende architectuur met witgepleisterde gevels, balustrade en accenten in rode verblendsteen een belangrijk beeldbepalend karakter. De vier te beschermen paviljoens zijn herkenbaar aan deze architectuur en vormen zo een belangrijk ensemble.

- Van stedenbouwkundige waarde als belangrijk onderdeel van een viertal in hoofdvorm nog oorspronkelijke gebouwen, gelegen aan de Zutphensestraat. De vier in functie van elkaar verschillende gebouwen liggen in een parkachtige aanleg in het noordelijke deel van het complex. Ze liggen in elkaars verlengde en vormen zo de zuidelijke begrenzing van dit gedeelte van de Zutphensestraat.

- Van cultuurhistorische waarde als oorspronkelijk onderdeel van de voormalige Joodse inrichting voor Geesteszieken Het Apeldoornsche Bosch. Deze inrichting was voor de Tweede Wereldoorlog één van de grootste en meest vermaarde instellingen op dit gebied. Tijdens de Tweede Wereldoorlog vond er vanuit deze inrichting een grootschalige deportatie van Joodse patiënten en verplegend personeel plaats. Hierdoor heeft het gehele complex ook een belangrijke herinneringswaarde aan de periode van de Tweede Wereldoorlog en de daaruit volgende verschrikkingen van de Holocaust.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Gezondheidszorg

Functie

Psychiatrische inrichting

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 514492

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	26 juni 2000
Kadaster deel/nr	82965/174

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Apeldoorn	Apeldoorn	Gelderland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Apeldoorn	M			10104

Omschrijving**

Inleiding

Grote vrijstaande VILLA, genaamd 'Ribes' en behorend tot de oorspronkelijke bebouwing van de voormalige Joodse psychiatrische inrichting het 'Apeldoornsche Bosch'. Het pand is gelegen aan de noordrand van het terrein, aan de zijde van de Zutphensestraat, ten westen van de oorspronkelijke toegang tot het terrein. Aan de oostzijde van de toegangsweg stond een identieke villa, maar deze is gesloopt.

De woning is in 1907 gebouwd als woning voor de geneesheer-directeur naar ontwerp van de Amsterdamse architecten E.M. Rood en F.W.M. Poggenbeek. Het pand heeft thans de functie van groepswoning.

Omschrijving

Het pand is opgetrokken op samengestelde plattegrond en telt overwegend twee bouwlagen onder een hoog, met rode tuiles du Nord gedekt zadeldak met daar omheen in hoogte verschillende rechthoekige bouwdelen met platte daken.

De gevels zijn overwegend gepleisterd. De plint, speklagen en ontlastingsbogen zijn uitgevoerd in schoon metselwerk. De plint is uitgevoerd in baksteen in kruisverband met een afgeschuinde deklijst van rode verblendsteen. De speklagen, ontlastingsbogen (segmentbogen) en de lekdorpels van de vensters zijn eveneens uitgevoerd in rode verblendsteen. De gevels hebben een grote diversiteit aan venstervormen en vooral -indelingen. Deze indelingen zijn deels het gevolg van latere wijzigingen. Een groot deel van de bovenlichten heeft een getoogde onderdorpel.

Van de asymmetrisch ingedeelde VOORGEVEL springt het rechter deel, het gedeelte onder het zadeldak, ten opzichte van het linker plat afgedekt bouwdeel iets naar voren. Dit geveldeel bevat op de begane grond links de ingangspartij, bestaande uit een houten paneeldeur met kleine raampjes, een 10-ruits bovenlicht en twee zijlichten met 10-ruits onderraam en 4-ruits bovenlicht. De ingangspartij heeft een houten luifel met lessenaarsdak gedekt met rode tuiles du Nord. De stijlen van de luifel zijn voorzien van

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

groeven en gesneden versieringen. Rechts heeft de gevel een groot drielicht met breed enkelruits middenraam met 15-ruits bovenlicht en twee enkelruits zijramen met 6-ruits bovenlichten. De verdieping heeft links een mogelijk ingekort enkelruits venster met 12-ruits bovenlicht en rechts een identiek venster als op de begane grond. De topgevel heeft twee smalle vensters met enkelruits onder- en bovenramen. De gevel is hier voorzien van schijnvakwerk. De gevel wordt afgesloten met een windveer.

Het linker deel van de voorgevel heeft op beide bouwlagen een groot drielicht met breed enkelruits middenraam met 15-ruits bovenlicht en twee enkelruits zijramen met 6-ruits bovenlichten. De gevel wordt hier afgesloten met een houten lijst op klossen. De klossen rusten op consoles' van rode verblendsteen.

De voorgevel van de toren bevat op de begane grond drie en op de eerste en tweede verdieping twee vensters met een enkelruits onderraam en een hoog 6-ruits bovenlicht. De derde verdieping heeft een 8-ruits venster.

De LINKER ZIJGEVEL bevat rechts een houten serre met gesneden stijlen op een bakstenen plint onder een met rode tuiles du Nord gedekt lessenaarsdak. Het voorvlak heeft in het midden een 2-ruits stolpdeur met links en rechts gedeelde onderramen met enkelruits bovenlichten. De twee zijvlakken hebben enkelruits onderramen en een houten betimmering ter plaatse van de bovenlichten. De betimmering is verticaal en de houten schroten hebben een afgeronde onderzijde.

De gevel heeft verder op de begane grond één en op de verdieping twee grote drielichten met breed enkelruits middenraam met 15-ruits bovenlicht en twee enkelruits zijramen met 6-ruits bovenlichten en een smaller venster met schuifraam en 15-ruits bovenlicht.

De ACHTERGEVEL is sterk geleed en bestaat uit de tweelaags uitbouw rechts, een tweelaags uitbouw tegen het gedeelte onder het zadeldak, een éénlaags uitbouw tegen de achtergevel van de toren en de toren zelf. De gevels bevatten een diversiteit aan vensters en ingangen, waarvan een groot deel wat betreft indeling is gewijzigd. De tweelaags uitbouwen rechts bevat één vensters met een enkelruits onderraam en een 15-ruits bovenlicht, de andere tweelaags uitbouw twee vensters met een enkelruits onderraam en een 12-ruits bovenlicht. De achtergevel van de toren bevat op de tweede verdieping twee smalle vensters met enkelruits onderraam en 6-ruits bovenlicht en op de derde verdieping een 8-ruits venster.

De RECHTER ZIJGEVEL bevat links van de toren op de begane grond een groot drielicht met breed enkelruits middenraam met 15-ruits bovenlicht en twee enkelruits zijramen met 6-ruits bovenlichten. De verdieping heeft een venster met enkelruits onderraam en 15-ruits bovenlicht.

De rechter zijgevel van de toren bevat op de begane grond een toegang met paneel deur en meerruits bovenlicht, op de eerste verdieping een venster met enkelruits onderraam en 6-ruits bovenlicht en op de derde verdieping een 8-ruits venster.

Waardering

VILLA uit 1907, gelegen op het terrein van GROOT SCHUYLENBURG.

- Van architectuurhistorische waarde als goed en voor de tijd van ontstaan (1907) typerend voorbeeld van een villa voor de geneesheer-directeur nabij de entree tot het terrein van Groot Schuylenburg. Deze instelling stond oorspronkelijk bekend als psychiatrische inrichting Het Apeldoornsche Bosch. Dit gebouw is in hoofdvorm en detaillering redelijk goed bewaard gebleven en heeft door haar opvallende architectuur met witgepleisterde gevels en accenten in rode verblendsteen een belangrijk beeldbepalend karakter. De villa en de drie te beschermen paviljoens zijn herkenbaar aan deze architectuur en vormen zo een belangrijk ensemble.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- Van stedenbouwkundige waarde als belangrijk onderdeel van een viertal in hoofdvorm nog oorspronkelijke gebouwen, gelegen aan de Zutphensestraat. De vier in functie van elkaar verschillende gebouwen liggen in een parkachtige aanleg in het noordelijke deel van het complex. Ze liggen in elkaars verlengde en vormen zo de zuidelijke begrenzing van dit gedeelte van de Zutphensestraat.

- Van cultuurhistorische waarde als oorspronkelijk onderdeel van de voormalige Joodse inrichting voor Geesteszieken Het Apeldoornsche Bosch. Deze inrichting was voor de Tweede Wereldoorlog één van de grootste en meest vermaarde instellingen op dit gebied. Tijdens de Tweede Wereldoorlog vond er vanuit deze inrichting een grootschalige deportatie van Joodse patiënten en verplegend personeel plaats. Hierdoor heeft het gehele complex ook een belangrijke herinneringswaarde aan de periode van de Tweede Wereldoorlog en de daaruit volgende verschrikkingen van de Holocaust.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Gezondheidszorg

Functie

Psychiatrische inrichting

Monumentnummer*: 514493

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	26 juni 2000
Kadaster deel/nr	82965/169

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Apeldoorn	Apeldoorn	Gelderland

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Apeldoorn	M			10105

Omschrijving**

Inleiding

Groot vrijstaand PAVILJOEN, genaamd 'Berk' en behorend tot de oorspronkelijke bebouwing van de voormalige Joodse psychiatrische inrichting het 'Apeldoornsche Bosch'. Het paviljoen is in 1914/15 gebouwd voor de eerste klas huisvesting van 15 vrouwen, naar ontwerp van de Amsterdamse architect Emanuel M. Rood. Het pand is gelegen aan de noordrand van het terrein, aan de zijde van de Zutphensestraat, en is ten opzichte van de straat iets overhoeks geplaatst.

Omschrijving

Het pand is opgetrokken op samengestelde plattegrond en telt twee bouwlagen onder een plat dak. De plattegrond heeft de vorm van een uitgerekte H: een lang gebouw met aan de uiteinden een dwars geplaatste, en ten opzichte van de gevels van het lange gebouw uitspringende vleugel. In het midden van de lange vleugel bevindt zich aan beide zijden een vijfzijdige erker, ter plaatse van de noordgevel is deze aan beide zijden geflankeerd door een torenvormige uitbouw.

De gevels zijn overwegend gepleisterd. De plint, speklagen, ontlastingsbogen en grote delen van de borstwering op het dak zijn uitgevoerd in schoon metselwerk. De plint is uitgevoerd in baksteen met een afgeschuinde deklijst van rode verblendsteen. De speklagen, ontlastingsbogen (segmentbogen) en de lekdorpels van de vensters zijn eveneens uitgevoerd in rode verblendsteen. De balustrade is uitgevoerd in baksteen, maar is in zijn huidige gedaante waarschijnlijk niet oorspronkelijk. Ter plaatse van de erkers in het midden van de lange vleugel gaat de borstwering hoger op en is gepleisterd. De gevels hebben een grote diversiteit aan venstervormen en vooral -indelingen. Deze indelingen zijn deels het gevolg van latere wijzigingen.

De NOORDGEVEL (de gevel gekeerd naar de Zutphensestraat) bevat in het midden een vijfzijdige erker met in het voorvalk in het midden twee deuren met 4-ruits panelen en 2-ruits bovenlichten. Links en rechts en in de twee schuin geplaatste zijvlakken een 4-ruits venster met 2-ruits bovenlicht. Boven de erker bevindt zich een balkon, toegankelijk via een deur met 4-ruits panelen en 2-ruits

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

bovenlichten. Links en rechts van de deur een 6-ruits schuifvenster. De twee torenvormige uitbouwen die de erker flankeren hebben op beide bouwlagen een klein 4-ruits venster. De twee uitbouwen zijn lager dan de hoofdbouw en hebben een overstekend dak op klossen. Het balkon heeft een bakstenen borstwering in schoon metselwerk. Rechts van de rechter uitbouw op de begane grond in het midden een deur met 2-ruits bovenlicht met links en rechts een 4-ruits venster met 2-ruits bovenlicht en op de verdieping rechts een ingehakte deur met 2-ruits bovenlicht en links daarvan twee vensters als op de begane grond. Links van de linker uitbouw op de begane grond links een deur met 2-ruits bovenlicht met rechts een 4-ruits venster met 2-ruits bovenlicht en op de verdieping twee vensters als op de begane grond. De noordgevel van de vleugels op de uiteinden heeft op beide bouwlagen vier grote vensters met verschillende roedeverdelingen. Daarnaast op de begane grond nog een klein venster.

De OOSTGEVEL heeft een asymmetrische indeling en bevat op de begane grond links een venster met 4-ruits stolpraam en gedeeld bovenlicht. Rechts bevindt zich naast een klein enkelruits venster een entree met natuurstenen omlijsting en gedeeld bovenlicht. De deur is gewijzigd. De gevel rechts van de entree wordt aan het zicht onttrokken door een latere aanbouw. De verdieping heeft drie vensters met 4-ruits stolpraam en 2-ruits bovenlicht.

De ZUIDGEVEL bevat in het midden een forse vijfzijdige erker met in het voorvlak twee deuren, beide aan beide zijden geflankeerd door smalle vensters met 4-ruits onderraam en enkelruits bovenlicht. De deuren hebben een 9-ruits glaspaneel en een 6-ruits bovenlicht. De beide schuin geplaatste zijden bevatten een venster met 12-ruits onderraam en 4-ruits bovenlicht. De bovenlichten zijn ingekort ten behoeve van een bak voor een rolluik. De twee haaks op de gevel staande zijden hebben een deur met 9-ruits glaspaneel en 3-ruits bovenlicht. Boven de erker bevindt zich een balkon, toegankelijk via twee deuren, beide aan beide zijden geflankeerd door vensters met 6-ruits onderraam en 2-ruits bovenlicht. De deuren hebben een 9-ruits glaspaneel en een 3-ruits bovenlicht. Het balkon heeft een borstwering uitgevoerd in schoon metselwerk.

De gevel heeft links van de erker zowel op de begane grond als de verdieping vier vensters, rechts van de erker onder vier en boven drie. De vensters hebben 9-ruits onderramen en 3-ruits bovenlichten. Op de begane grond zijn de bovenlichten ingekort ten behoeve van een bak voor een rolluik.

De zuidgevel van de rechter vleugel wordt op de begane grond aan het zicht onttrokken door een latere uitbouw. De verdieping heeft links drie hoge smalle vensters met 3-ruits onderraam en enkelruits bovenlicht. Het middelste venster is iets breder dan de twee flankerende. Rechts een venster met 4-ruits onderraam en 4-ruits bovenlicht. De zuidgevel van de linker vleugel heeft op de begane grond twee deuren met 9-ruits paneel en ingekort 3-ruits bovenlicht en op de verdieping twee vensters met 9-ruits onderraam en 3-ruits bovenlicht.

De WESTGEVEL heeft evenals de oostgevel een asymmetrische indeling met vensters met 4-ruits stolpramen en 2-ruits bovenlichten en een enkel klein venster met 4-ruits raam.

Waardering

PAVILJOEN uit 1914/15, gelegen op het terrein van GROOT SCHUYLENBURG.

- Van architectuurhistorische waarde als goed en voor de tijd van ontstaan (1914/15) typerend voorbeeld van een paviljoen op het terrein van Groot Schuylenburg. Deze instelling stond oorspronkelijk bekend als psychiatrische inrichting Het Apeldoornsche Bosch. De bouw van dit soort vrijstaande paviljoens is typerend voor de vroege twintigste eeuw. De functionele opzet ervan, werd meestal

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

gecombineerd met een interpretatie van in die tijd gangbare bouwstijlen. Dit gebouw is in hoofdvorm en detaillering goed bewaard gebleven en heeft door haar opvallende architectuur met witgepleisterde gevels, balustrade en accenten in rode verblendsteen een belangrijk beeldbepalend karakter. De villa en de drie te beschermen paviljoens zijn herkenbaar aan deze architectuur en vormen zo een belangrijk ensemble.

- Van stedenbouwkundige waarde als belangrijk onderdeel van een viertal in hoofdvorm nog oorspronkelijke gebouwen, gelegen aan de Zutphensestraat. De vier in functie van elkaar verschillende gebouwen liggen in een parkachtige aanleg in het noordelijke deel van het complex. Ze liggen in elkaars verlengde en vormen zo de zuidelijke begrenzing van dit gedeelte van de Zutphensestraat.

- Van cultuurhistorische waarde als oorspronkelijk onderdeel van de voormalige Joodse inrichting voor Geesteszieken Het Apeldoornsche Bosch. Deze inrichting was voor de Tweede Wereldoorlog één van de grootste en meest vermaarde instellingen op dit gebied. Tijdens de Tweede Wereldoorlog vond er vanuit deze inrichting een grootschalige deportatie van Joodse patiënten en verplegend personeel plaats. Hierdoor heeft het gehele complex ook een belangrijke herinneringswaarde aan de periode van de Tweede Wereldoorlog en de daaruit volgende verschrikkingen van de Holocaust.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Gezondheidszorg

Functie

Psychiatrische inrichting

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument